

Sápmi – ett område utan gränser

Berättelse

I norra Sverige bor ett urfolk som kallas samerna. Ett urfolk är ett folk som har levt i ett område mycket länge, redan innan de länder och gränser vi har i dag fanns. Samerna bor inte bara i Sverige, utan också i norra Norge och Finland samt på Kolahalvön i Ryssland. Hela detta område kallas Sápmi. Sápmi är inget eget land med egna gränser, utan namnet på samernas område och kultur, och det följer inte ländernas gränser.

Hur många samer som bor i Sverige är faktiskt inte exakt känt. I Sverige registrerar man inte vilket folk en person tillhör, alltså etnisk tillhörighet. Därför finns det ingen säker siffra. Man brukar uppskatta att det bor ungefär 20 000–50 000 samer i Sverige, men det är just en uppskattning, och olika källor anger olika siffror.

Samernas ställning i Sverige har blivit tydligare med tiden. Redan 1977 uttalade Sveriges riksdag att samerna är ett urfolk. Sedan år 2000 är samerna en av Sveriges fem nationella minoriteter, tillsammans med judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar. Samtidigt blev samiska ett nationellt minoritetsspråk. År 2011 skrevs det dessutom in i den svenska grundlagen att samerna är ett folk.

Samerna har ett eget folkvalt parlament som heter Sametinget. Det finns sedan 1993 och är speciellt på så sätt att det är två saker samtidigt: dels en statlig myndighet, dels ett parlament som samer kan rösta till. Sametinget arbetar med frågor som rör det samiska folket, kulturen och språken.

I Sverige talas flera samiska språk. Bland dem finns nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska. Hur många språk och varieteter man räknar med kan skilja sig mellan olika källor, så det är svårt att ge en exakt lista.

Samerna har också egna symboler. Den samiska flaggan godkändes 1986 och formgavs av konstnären Astrid Båhl. Färgerna röd, blå, grön och gul kommer från den traditionella samiska dräkten. Samernas nationaldag firas den 6 februari, till minne av det första samiska landsmötet som hölls i Trondheim i Norge den 6 februari 1917.

En vanlig missuppfattning är att alla samer är renskötare. I verkligheten arbetar bara en mindre del av samerna med renar, medan många har andra yrken. Renskötsel är ändå en viktig näring, och i Sverige har samer ensamrätt att bedriva renskötsel. Det är alltså bara samer som får arbeta med renskötsel i landet.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
urfolk	ett folk som har levt i ett område mycket länge, innan dagens gränser fanns
traditionell	som har funnits länge och förts vidare mellan generationer

ORD	FÖRKLARING
etnisk tillhörighet	vilket folk eller vilken kultur en person tillhör
uppskattning	en gissning om ungefär hur mycket eller hur många
nationell minoritet	en folkgrupp som har en särskild ställning och särskilt skydd i ett land
minoritetsspråk	ett språk som en nationell minoritet talar och som har särskilt skydd
grundlag	en lag som står över andra lagar och anger landets viktigaste regler
folkvald	vald av folket genom en röstning
missuppfattning	en vanlig men felaktig tanke om hur något är
näring	ett sätt att arbeta och tjäna pengar, t.ex. en bransch
ensamrätt	att bara en viss grupp har rätt att göra något
varietet	en form eller variant av ett språk

Läsförståelsefrågor

1. Vad är Sápmi enligt texten?
 1. Ett eget land med egna gränser och en egen regering.
 2. Namnet på samernas område och kultur, som ligger i flera länder.
 3. Ett annat namn på Sametinget.
2. Varför finns det ingen säker siffra på hur många samer som bor i Sverige?
 1. För att samerna inte vill berätta hur många de är.
 2. För att man i Sverige inte registrerar vilket folk en person tillhör.
 3. För att samerna nyligen har flyttat till Sverige.
3. Vad är speciellt med Sametinget?
 1. Det är både en statlig myndighet och ett folkvalt parlament.
 2. Det är en skola för samiska språk.
 3. Det finns bara i Norge.
4. Vad säger texten om de samiska språken?
 1. Det finns bara ett enda samiskt språk.
 2. Det talas flera samiska språk, bland annat nordsamiska och sydsamiska.
 3. Alla samer i Sverige talar samma språk.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Samerna är en av Sveriges fem nationella minoriteter.
 2. Alla samer arbetar med renskötsel.
 3. Sametinget finns sedan 1993.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Den samiska flaggan formgavs av Astrid Båhl.
 2. Samernas nationaldag firas den 6 februari.
 3. Nordsamiska är det språk som flest samer i världen talar.
7. Texten skriver "man brukar uppskatta" om antalet samer. Varför väljer texten det uttrycket i stället för att ange en exakt siffra?
8. Varför är det fel att säga att "alla samer är renskötare"? Svara med stöd i texten.

Facit

1. Namnet på samernas område och kultur, som ligger i flera länder.
1. För att man i Sverige inte registrerar vilket folk en person tillhör.
1. Det är både en statlig myndighet och ett folkvalt parlament.
1. Det talas flera samiska språk, bland annat nordsamiska och sydsamiska.
1. ja b) nej (bara en mindre del arbetar med renskötsel) c) ja
1. ja b) ja c) det står inte i texten (texten nämner flera språk men säger inget om vilket flest talar)
- Exempel på svar: För att det inte finns någon säker statistik om antalet samer. Texten vet inte den exakta siffran och vill därför vara försiktig och ärlig i stället för att påstå något säkert.
- Exempel på svar: Texten säger att det är en vanlig missuppfattning. I verkligheten arbetar bara en mindre del av samerna med renar, medan många har andra yrken.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att öva samhällsord (minoritet, grundlag, myndighet, ensamrätt) och för enkel källkritik kring osäkra siffror. Tema: grannländer och omvärld samt Sveriges urfolk och nationella minoriteter. Fråga 7 är en inferensfråga om varför man markerar osäkerhet i språket, och fråga 8 tar upp en vanlig missuppfattning. Låt gärna eleverna jämföra med urfolk, minoriteter och minoritetsspråk i sina egna länder. Eftersom ämnet kan vara känsligt är det viktigt att hålla samtalet faktabaserat, neutralt och respektfullt.

Diskussionsfrågor

- Finns det urfolk eller nationella minoriteter i landet du kommer ifrån? Hur ser deras ställning ut?
- Texten berättar att flaggans färger kommer från den traditionella dräkten. Vilka symboler eller färger är viktiga i en kultur du känner väl?
- Varför kan det vara viktigt för ett folk att ha ett eget parlament och egna språk, tror du?
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv ett språk eller en kultur som du känner väl. Var talas eller finns den, vad är typiskt för den, och vad tycker du är fint med den?

Källor och faktagranskning

- Sametinget: Urfolket samerna – <https://sametinget.se/urfolk>
- Institutet för språk och folkminnen (Isof): Lär dig mer om samiska – <https://www.isof.se/nationella-minoritetssprak/lar-dig-mer-om-nationella-minoritetssprak/sveriges-nationella-minoritetssprak/lar-dig-mer-om-samiska>
- Regeringen: Nationella minoriteter – <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/nationella-minoriteter/>
- Forum för levande historia: Samer i Sverige – <https://www.levandehistoria.se/fakta/nationella-minoriteter-statens-paverkan/samer-i-sverige>

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: Samerna är ett urfolk i Sverige, Norge, Finland och Ryssland. Sveriges riksdag uttalade redan 1977 att samerna är ett urfolk, och sedan 2011 nämns samerna som ett folk i Sveriges grundlag. Sedan år 2000 är samerna en av Sveriges fem nationella minoriteter (tillsammans med judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar), och samiska blev samtidigt ett nationellt minoritetsspråk. Samernas område kallas Sápmi och sträcker sig över norra delarna av Sverige, Norge, Finland och Kolahalvön i Ryssland — det följer inte ländernas gränser. Sametinget finns i Sverige sedan 1993 och är både en statlig myndighet och ett folkvalt parlament som samer kan rösta till. I Sverige talas flera samiska språk, bland annat nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska. Samernas nationaldag firas den 6 februari, till minne av det första samiska landsmötet i Trondheim den 6 februari 1917. Den samiska flaggan godkändes 1986 och formgavs av konstnären Astrid Båhl; färgerna rött, blått, grönt och gult kommer från den traditionella samiska dräkten. Renskötsel är en viktig näring, och i Sverige har samer ensamrätt att bedriva renskötsel. OSÅKERHETER/MYTER som markeras försiktigt i texterna: Hur många samer det finns är inte exakt känt, eftersom etnisk tillhörighet inte registreras; en vanlig uppskattning är 20 000–50 000 i Sverige, men olika källor anger olika spann. Antalet samiska språk eller varieteter kan variera mellan källor och anges därför som "bland annat", inte som en komplett lista. Texterna undviker att framställa samerna som en enhetlig grupp (det finns t.ex. både renskötande och icke-renskötande samer) och skriver "många samer" snarare än "samerna". Historiska oförrätter (t.ex. försvenskning/assimileringspolitik) nämns sakligt och attribuerat, utan värderande språk.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.